

Alegat 17.

Sprawozdanie

komisji budżetowej o zamknięciu rachunków za lata 1875 i 1876 funduszu krajowego oraz funduszy uposażonych ze skarbu krajowego lub budżetem objętych.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą Twoją z 12 września b. r. przekazałeś komisji budżetowej do zbadania sprawozdanie Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków funduszu krajowego za lata 1875 i 1876 i wrzystkich funduszy zostających pod zarządem lub kontrolą Wydziału krajowego.

Fundusze, których zamknięcie rachunków polecono zbadać komisji budżetowej, dzielą się na dwa wielkie działy: pierwszy obejmuje fundusze zostające pod bezpośrednim zarządem Sejmu i Wydziału krajowego i dla których Sejm uchwała corocznie budżet wydatków i dochodów; do drugiego zaś działu należą fundusze samoistne, budżetem nie objęte i Sejm nie zarządza ich dochodami i wydatkami, lecz tylko ma najwyższy nadzór, ażali zarząd tymi funduszami jest prawidłowy i odpowiedni ustawom i celom, naznaczonym przez fundatorów.

Zważając na te dwa działy funduszy, oraz, aby lepiej wywiązać się z swego zadania, komisja budżetowa przedstawia wysoki mu Sejmowi, podobnie jak 1877 r., oddzielne niniejsze sprawozdanie o zamknięciu rachunków za lata 1875 i 1876 funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu, oraz funduszy ze skarbu krajowego uposażonych lub budżetem objętych; później zaś przedłoży komisja oddzielne sprawozdanie o zamknięciu rachunków za te same lata 1875 i 1876 funduszy samoistnych nieuposażonych ze skarbu krajowego i budżetem nieobjętych.

Przedewszystkiem komisya przystąpiła do zbadania *formy zamknięcia rachunków*, w której Wydział krajowy poczynił pewne nowe użyteczne zmiany, po części odpowiednio dawniejszym uchwałom sejmowym a po części na propozycję zaproszonego rzeczoznawcy pośła Lazarusa. Komisya budżetowa zważając, że przez zmiany wprowadzone istotnie w zamknięcie rachunków za rok 1876 usunięto po większej części niepotrzebne szczegóły, zamęczające pogląd na zamknięcie rachunków, a nienaruszono reform i popraw uchwalonych przez Sejm na wniosek komisji budżetowej 14 października 1874 i w marcu 1876;

zważając dalej, że Wydział krajowy słusznie nie wprowadził w zamknięcie rachunków za rok 1876 jednej z zmian proponowanych, gdyż ta zmiana naruszałaby ważną bardzo poprawę w rachunkach i ich zamknięciu, postanowioną przez Sejm 1874 r. i zatwierdzoną w 1876, a poprawę odpowiednią zasadom budżetowym powszechnie przyjętym, jak to oddzielnie niżej wyjaśnimy szczegółowo ;

Zważając wreszcie, że potrzebne jeszcze drobne poprawki ¹⁾ sam Wydział kraj. w następnych zamknięciach przeprowadzi ; — komisya budżetowa wnosi :

aby wysoki Sejm uchwalić raczył wniosek II. co do ogólnej formy zamknięcia rachunków.

Rozwinąć tu winniśmy jedną z powyższych naszych uwag, iż Wydział krajowy, godząc się na niektóre proponowane przez rzeczoznawcę zmiany w formie zamknięcia rachunków, nie wprowadził w przedłożone Sejmowi zamknięcie rachunków za 1876 r. jednej zaprojektowanej także zmiany, a nie wprowadził s ł u s z n i e, zdaniem komisji, gdyż zmiana ta byłaby przeciwną wyrażuym uchwałom Sejmu i zasadom budżetowym, powszechnie przyjętym.

Ponieważ jednak Wydział krajowy w sprawozdaniu swoim proponuje przyjęcie i tej zmiany (choć nie uzasadnia jej bliżej i nie wykazuje powodów, dla których Sejm miałby odwołać swoją zbawienną w skutkach uchwałę); przeto musimy przytoczyć tu powody zmagające komisję budżetową do stanowczego sprzeciwiania się proponowanej zmianie. Według tej zmiany, zwrot zaliczek „wpływałyby z a w s z e do tej rubryki, która ją wydała“, to jest wszelkie zwroty zaliczek wpływałyby zawsze na dochód tych samych rubryk, z których wypłynęły, a to bez różnicy, czy ten zwrot zaliczki następuje *w ciągu tego samego roku budżetowego*, w którym zaliczkę dano lub w ciągu dwuletniego lub dłuższego okresu czasu, w którym Sejm pozwolił pewną sumę na pokrycie szczegółowego nadzwyczajnego wydatku używać, czy też zaliczkę lub jej część zwrócono do kasy krajowej już *po zamknięciu tego roku budżetowego* w którym była dana, lub też *po upływie owego dwuletniego lub dłuższego terminu*.

¹⁾ Takimi potrzebnymi drobnymi poprawkami są jeszcze : 1) W tabelce wykazującej, jaka suma była preliminarowana, a jaka wpłynęła rzeczywiście w ciągu danego roku budżetowego do skarbu krajowego, z dodatku krajowego do podatków, należy dodać, jaką część tej sumy pobrano na rachunek należności za rok bieżący, a jaką na rachunek zaległości z lat dawniejszych ? Albowiem ten szczegół zamknięcia rachunków da ważną wskazówkę, potrzebną do układania budżetu a zarazem jest uzasadnieniem większego lub mniejszego dochodu z dodatków krajowych. 2) Nadpisy podziałów w VII. rubryce dochodów : „Dochody budżetem objęte“, „dochody budżetem nie objęte“ — są niewłaściwe i mylne dają pojęcie o rzeczy, gdyż tak jedne jak drugie dochody są budżetem objęte, lecz tylko pierwsze są w budżecie wyszczególnione, drugie niewyszczególnione. Po 3cie) zamieszczać należy tak przy sumarycznych wykazach wydatków i dochodów jak i przy szczegółowych pozycjach, te tylko należności czynne i bierne, które pochodzą z roku tego, z którego rachunki są składane; inne zaś należności czynne i bierne wykazywać należy w oddzielnej tabelce wraz krótkim objaśnieniem.

Postępowano już dawniej w podobny sposób, jak żąda ta poprawka. Lecz Sejm zważając, po pierwsze, że postępowanie takie doprowadza do nieładu i narusza zasady budżetowe, gdyż wskutek takiego postępowania dochód ze zwrotu zaliczek z lat dawniejszych usunięty był całkiem z pod rozporządzenia Sejmu, który corocznie wszelkimi dochodami rozporządzać ma prawo; powtóre zważając, że takie zapisywanie zawsze zwrotu zaliczki z lat nawet dawniejszych, na dochód rubryk z których kiedyś zaliczki te wypłynęły, powoduje, iż na pewien wydatek znajduje się w rubryce większa suma niż ta, którą Sejm na ten wydatek przeznaczył; zważając wreszcie, że przy takim postępowaniu, przekroczenia budżetu łatwo mogą być zakryte, — wydał na wniosek komisji budżetowej w 1874 i 1876 r. postanowienia, które Wydział krajowy przyjął i stosuje się do nich w prowadzeniu rachunków i w układaniu ich zamknięcia. Mianowicie Sejm wydał postanowienie, aby zaliczki na wydatki rzeczywiste, zapisywano w odpowiednie rubryki wydatków, zwroty zaliczek w ciągu roku budżetowego, w odpowiednie rubryki dochodów, ale zaliczki z lat dawniejszych zwracane już po zamknięciu rachunków z tych lat, zapisywać należy w oddzielną rubrykę dochodów. Doświadczenie wykazało już dobre skutki tej uchwały. Liczne przykłady jej zbawienności widzieliśmy w zamknięciu rachunków za rok 1874, a ujrzymy niżej w sprawozdaniu z zamknięcia rachunków za lata 1875 i 1876, a nadto toż sprawozdanie przedstawi nam faktyczne przykłady, iż niezaprowadzenie dawniej w rachunkach zasady wyrażonej powyżej, szkodliwe miało skutki. Z tych powodów komisya budżetowa obstaje stanowczo za utrzymaniem wyrażonej powyżej uchwały sejmowej. Ponieważ jednak w uchwale przytoczonej pominięte zamieszczenie przepisu na wypadek, jeżeli pewna suma dana jest do wydatkowania przez dłuższy okres, przeto komisya budżetowa pragnąc wspomnianą uchwałę uzupełnić i tę sprawę stanowczo zakończyć, proponuje, aby wysoki Sejm raczył powziąć następującą uchwałę Iszą, w której część pierwsza i trzecia jest powtórzeniem uchwał z 1874 i 1876 r. a część druga zawiera ich uzupełnienie.

(Wnioski komisji budżetowej do uchwał dotyczących się formy zamknięcia rachunków)

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

I.

„Wszelkie zaliczki na wydatki objęte pozycjami budżetu, wpisywać należy w właściwych rubrykach wydatków, a zwroty zaliczek na dochód tychże samych rubryk z których wypłynęły, jeżeli zwrot zaliczki następuje w ciągu tego samego roku budżetowego. W razie zaś, jeżeli Sejm przeznaczył pewną sumę na pokrywanie pewnego wydatku nadzwyczajnego przez dwuletni lub dłuższy okres czasu, zwroty zaliczek winny być wpisywane na dochód rubryki, z której wypłynęły, aż do ukończenia tego dwuletniego lub dłuższego okresu. Natomiast zwroty zaliczek danych w poprzednich latach budżetowych, lub też w drugim razie zwroty zaliczek wpływające po upływie owego dwuletniego lub dłuższego okresu, wpisywać należy w oddzielną rubrykę dochodów ustanowioną już w budżecie a noszącą nadpis: „Dochód ze zwrotu zaliczek z lat dawniejszych“.

II.

Sejm zatwierdza ogólną formę zamknięcia rachunków, w której przedłożone zostało zamknięcie rachunków za rok 1876 i poleca, aby na przyszłość przedstawiano Sejmowi zamknięcie rachunków w tej formie trzymając się ściśle postanowienia wyrażonego w uchwale I.

Po tych uwagach i wnioskach co do formy zamknięć rachunkowych, przechodząc do ich istoty zdamy najpierw sprawę

z zamknięcia rachunków za rok budżetowy 1875.

Ponieważ zaś pierwszy główny dział funduszków, z których zamknięcie rachunków jest przedmiotem niniejszego sprawozdania, rozpada się na trzy odrębne części, mianowicie na zamknięcie rachunków: 1) funduszu krajowego w ścisłym znaczeniu, 2) funduszków uposażonych z skarbu krajowego, 3) funduszków samoistnych, nieuposażonych z skarbu krajowego, lecz objętych budżetem; przeto przystępujemy najprzód do zbadania zamknięcia rachunków

funduszu krajowego w ścisłym znaczeniu.

Z przedłożonego wysokiemu Sejmowi przez Wydział krajowy zamknięcia rachunków za rok 1875, okazuje się, iż **wydatki** zwyczajne i nadzwyczajne funduszu krajowego w ścisłym znaczeniu w roku budżetowym 1875 (na który, jak wiadomo, można było wydatkować i pobierać dochody aż do 1 lipca 1876) wynosiły rzeczywiście ogółem 2,220.756 zł. Gdy zaś wszystkie pozycje wydatków z funduszu krajowego w budżecie uchwalone na 1875 r. wraz z kredytami dodatkowymi na tenże rok, wynosiły ogółem 2,614.405 zł., przeto wydatki rzeczywiste były mniejsze od oznaczonych w budżecie o 393.649 zł.

Bliżej i szczegółowo roztrząsając, znajdujemy, że wydatki rzeczywiste w tytułach budżetowych I, V, VII, X, XII, i XIII były mniejsze, niż preliminowano w budżecie, o 447.359 zł. Lecz ponieważ w tytułach budżetowych: II, III, IV, IX i XI wydano rzeczywiście więcej o 53,710 zł. niż preliminowano w budżecie i wszystkie przekroczenia budżetu w tych pięciu tytułach tę sumę wynoszą, przeto wogóle wydatki rzeczywiste były mniejsze od wyznaczonych w budżecie o 393.649 zł., jak to wyżej wykazaliśmy, zgodnie z sprawozdaniem Wydziału.

Przy każdej szczegółowej pozycji wydatków, w których wydatek rzeczywisty był większy lub mniejszy niż preliminowany, uzasadnił Wydział krajowy przytoczonymi w oddzielnej rubryce powodami, dla czego wydatek był większy lub mniejszy, niż oznaczono w budżecie; chociaż co do kilkunastu znacznych różnic uzasadniał je tylko ogólnikowo, nie wyrażając uzasadnienia cyframi lub szczegółowymi powodami. Komisya budżetowa roztrząsawszy te powody i zasięguawszy jeszcze objaśnień, aby uzupełnić niedostateczne uzasadnienie co do kilkunastu pozycji, uznała wszystkie te różnice usprawiedliwionymi. Wyszczególnimy tu najważniejsze przewyżki wydatków rzeczywistych nad preliminowane w budżecie, to jest te pozycje, w których wydano rzeczywiście więcej niż oznaczono w budżecie, i wymienimy słuszne powody z przytoczonych na usprawiedliwienie.

W tytule III „Koszta leczenia“ wyznaczono w budżecie 270.000 zł. a wydano rzeczywiście 292.611 zł., to jest wydano o 22,611 zł. więcej niż preliminowano. Tę przewyżkę wydatku rzeczywistego nad preliminowany, uzasadnił Wydział krajowy podniesieniem taks w szpitalach za leczenie ubogich chorych, za których płacił fundusz krajowy. Komisya budżetowa uznaje słusznym ten powód, acz ogólnikowo wyrażony, a można było bliżej go określić i wskazać także drugi powód. Albowiem komisya budżetowa bliżej w rzecz wglądawszy, przekonała się, że podwyższenie taks w ciągu 1875 r. za dzień leczenia chorych, nastąpiło w szpitalach brzeżańskim, jasielskim, śniatyńskim i tarnowskim. Nadto na powiększenie kosztów leczenia wpłynął wzrost ogólnej liczby dni leczenia, która w 1875 r. wynosiła 475.245. Te oba czynniki warły tym większy wpływ, że od 15 lutego 1875 r. cały wydatek za leczenie ubogich chorych pokrywał już fundusz krajowy na mocy nowej ustawy; a jakkolwiek Sejm uchwalając tę ustawę 12 października 1874 r. nakazał równocześnie wstawić do budżetu odpowiednią tym obowiązkom a

znacznie większą niż dawniej sumę 270.000 zł. na koszt leczenia, jednak suma ta obliczona była stosownie do liczby dni leczenia w 1874 r. a liczba ta wzrosła do 475.245. Natomiast zamieszczenie w oddzielnej rubryce dochodów — odpowiednio zasadam budżetowym i uchwałąm Sejmu — sumy powstałej ze zwrotu przez gminy zaliczek danych w latach dawniejszych z funduszu krajowego na koszt leczenia w szpitalach ubogich chorych z tychże gmin, nie wpłynęło na przekroczenie budżetu w tym tytule; albowiem wydatek preliminowany był w budżecie w pełnej sumie bez potrącenia dochodu powstać mającego z tego zwrotu zaliczek z lat dawniejszych.

W tytule VII „Koszt szczepienia“ preliminowano w budżecie 25.500 zł. a wydano rzeczywiście 33.364 zł. przeto o 7.864 zł. więcej, a to z powodu, iż w tym roku zarządzono powszechne coroczne szczepienie ospy, a chociaż przeprowadzono je tylko w części, jednak wchodząca w ten tytuł 32a pozycya: „Koszt podróży i diety lekarzy z powodu szczepienia“ wzrosła o 7.165 zł.

W tytule XI „Dotacje dla zakładów krajowych“ wyznaczono w budżecie 196.110 zł., zaś musiano istotnie wydać 210.516 zł. to jest więcej o 14.406 zł. z powodu, iż wydatki w szpitalach lwowskich, mianowicie w szpitalu dla obłąkanych były większe o 15.469 zł. niż preliminowano, jak to szczegółowo wykazują i usprawiedliwiają zamknięcia rachunków tychże zakładów dobroczynnych uposażonych z funduszu krajowego, mianowicie szpitalu lwowskiego, o czem niżej szczegółowo.

Pozostaje nam jeszcze wskazać, w których rubrykach wydatków wydano rzeczywiście mniej, niż wyznaczono w budżecie i z jakich powodów.

W tytule I. „Koszt Reprezentacyi kraju“ preliminowano w wydatkach zwyczajnych 127.100 zł., w nadzwyczajnych 73.863 zł. (pierwsza rata na kupno gruntu pod budowę gmachu sejmowego i na czynności przygotowawcze do budowy); wydano zaś rzeczywiście w wydatkach zwyczajnych 94.405 zł., w nadzwyczajnych 71.192 zł., przeto mniej o 35.365 zł. z powodu, iż w budżecie oznaczono wydatki na trzymiesięczne trwanie sesyi sejmowej, a sesya trwała tylko 54 dni.

W tytule VII.: „Zasiłki dla zakładów naukowych i wychowania publicznego“, preliminowano 381.336 zł., wydano zaś istotnie 212.523 zł., przeto mniej o 168.813 zł. a to głównie z powodu, iż w pozycyi 54tej: „Na pokrycie niedoborów funduszu szkolnego krajowego preliminowano 258.876 zł., wydano zaś 100.457 zł. to jest mniej o 158.419 zł., z powodu, że reorganizacya szkół ludowych i systemizowanie płac nauczycielskich nie mogło być dokonane w rozmiarze zamierzonym przy układaniu budżetu, jak to szczegółowo wykazuje przedłożone zamknięcie rachunków funduszu szkolnego krajowego.

W tytule X.: „Drogi krajowe“, wyznaczono w budżecie na wydatki zwyczajne 528.612 zł. na wydatki nadzwyczajne, to jest budowę nowych dróg 500.000 zł., razem 1.028.612 zł.; wydano zaś w wydatkach zwyczajnych (to jest na koszt zarządu, na utrzymanie dróg istniejących, na zasiłki dla dróg powiatowych i gminnych) 492.454 zł., zaś w wydatkach nadzwyczajnych (to jest na budowę nowych dróg) 430.506 zł., przeto ogółem mniej o 105.652 zł., niż wyznaczono w budżecie. Mianowicie zaoszczędzono tu istotnie w wydatkach na zarząd 4.664 zł., w wydatkach na utrzymanie dróg 33.560 zł., zaś w wydatkach nadzwyczajnych na budowę nowych dróg wydano mniej o 69.494 zł. z powodu, że nie wszystkie zamierzone roboty wykonać zdołano w ciągu tego roku 1875, lecz wykonano je w roku następnym 1876, w którym na budowę nowych dróg wydano 563.736 zł.

W tytule XIII.: „Różne wydatki“ wyznaczono w budżecie 198.883 zł., wydano zaś istotnie 77.252 zł., przeto mniej o 121.630 zł. niż wyznaczono. Ten mniejszy wydatek w tytule XIII powstał z następujących powodów: Po pierwsze, wyznaczone w pozycyi 156ej na podwyższenie płac nauczycieli szkół ludowych, 78.000 zł. nie zostało wcale wydane, gdyż Rada szkolna krajowa nie

zdołała zorganizować zamierzonej liczby szkół ludowych z powodu braku ukwalifikowanych nauczycieli, jak to przedstawia w zamknięciu rachunków funduszu szkolnego. Po 2gie, nie użyto wcale kredytu 12.500 zł. wyznaczonego w pozycji 148ej na regulację Sanu, z powodu, że warunki zastrzeżone, nie zostały spełnione. Po 3cie, wyznaczony w pozycji 142ej „Do rozporządzenia Wydziału krajowego“ kredyt 30.000 zł., został tylko użyty w sumie 19.341 zł. Po czwarte, wyznaczony w pozycji 158mej na budowę drugiego piętra szpitala lwowskiego kredyt 60.806 zł. został tylko użyty w kwocie 39.286 zł., z powodu, że w ciągu 1875 r. nie ukończono wyznaczonej na ten rok budowy w tymże szpitalu.

Rzeczywiste **dochody** funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu wynosiły w roku 1875 ogółem: 3,088.517 zł. 77 ct., gdy zaś obrachowano je w budżecie na ów rok uchwalanym, na 2,499.914 zł., przeto dochody rzeczywiste były większe od przewidzianych w budżecie o 588.604 zł.

Istotnie nawet dochody rzeczywiste w tytułach I, II, III, IV, V, VI i VII większe były od przewidzianych w budżecie o 738.604 zł.; ponieważ jednak Wydział krajowy nie był w potrzebie użycia kredytu 150.000 zł. z aktywów funduszu pożyczki krajowej z r. 1873, którego to kredytu Sejm użyć mu pozwolił i uchwalając w 1874 r. budżet na rok 1875 wstawił ten kredyt jako VIII tytuł dochodów, przeto potrąciwszy ten preliminowany w VIII tytule dochód 150.000 zł. od przewyżki dochodów rzeczywistych nad preliminowane w innych tytułach, wynoszącej 738.604 zł. widzimy, że ogół dochodów rzeczywistych większy był od ogółu preliminowanych w budżecie o 588.604 zł.

Najznaczniejsze różnice a raczej zwyczajki dochodów rzeczywistych nad preliminowane w budżecie były w tytułach V, VI i VII.

Mianowicie w tytule V „Pozostałość z rachunków z lat ubiegłych“ preliminowane w budżecie 159.424 zł., rzeczywiste zaś pozostałość ta wynosiła po zamknięciu rachunków z końcem 1874 roku 475.298 zł., a przeto więcej o 315.874 zł. Dwa były główne powody, iż rzeczywista pozostałość z rachunków była tak znacznie większa, niż preliminowano w budżecie; pierwszym powodem było, iż dochód z dodatku krajowego do podatków nie był w latach poprzednich ściśle obrachowywany i przynosił znacznie więcej niż obliczano, powtórze że zwrotów zaliczek danych w latach dawniejszych nie preliminowano w budżecie aż do 1875 r. jako oddzielną rubrykę dochodu i pozostawały one tylko faktycznie w reszcie kasowej, zwiększając tę pozostałość ponad obliczenia w budżecie.

W tytule VI „Dodatek krajowy do podatków“ (po 34 ct.) preliminowane w budżecie na 2,040.000 zł., przyniósł zaś rzeczywiste 2.285.416 zł. przeto więcej o 245.416 zł. niż przewidziano. Przypomnieć tu możemy, że w r. 1876 mieliśmy zaszczyt zwrócić uwagę wysokiej Izby na potrzebę ściślejszego obrachowywania w budżecie dochodu z dodatku do podatków, a na wniosek nasz wysoka Izba uchwaliła, aby przy zamknięciu rachunków dołączano corocznie wykazy: ile rzeczywiste przynoszą skarbowi państwowemu podatki, a ile krajowi dodatek krajowy, przyczem należy oddzielnie wykazać dochód z należyci bieżącej, oddzielnie zaś dochód z spłaconej zaległości.

W tytule VII „Rozmaite dochody“, preliminowane tylko 7,323 zł., rzeczywisty zaś dochód wynosił 143.222 zł., przeto więcej o 135.900 zł. a to z powodu, że głównego dochodu w tym tytule, to jest dochodu ze zwrotu zaliczek z lat dawniejszych, wcale nie preliminowano w budżecie na 1875 r. układanym w 1874 roku, a dopiero w ciągu roku 1875, na propozycję naszej komisji zamieszczono te zwroty w oddzielnej rubryce dochodów i przyniosły one w owym roku 128.289 zł. Dodam tutaj, iż Sejm na wniosek komisji budżetowej polecił zamieszczać w budżecie jako od-

dzielną rubrykę dochodów „dochód ze zwrotu zaliczek z lat dawniejszych, i komisya budżetowa pomimo odmiennej propozycyi ob staje przy utrzymaniu w budżecie tej oddzielnej rubryki.

Jeśli ogół rzeczywistych wydatków w r. 1875, wykazany szczegółowemi za ten rok rachunkami, w sumie 2,220.755 zł. 67 ct. porównamy z ogółem rzeczywistych dochodów za tenże rok 1875, wynoszących sumę 3,088.517 zł. 77 ct. przeto przewyżka rzeczywistych dochodów nad rzeczywiste wydatki, w sumie 867.762 zł. 10 ct. jest pozostałością z rachunków przy ich zamknięciu z końcem roku budżetowego 1875. Nadmienimy tutaj, że Wysoki Sejm uchwałą swą z 5 kwietnia 1876 r. tę wielką pozostałość z rachunków po ich zamknięciu z końcem 1875 roku, przeznaczył na oddzielny fundusz budowy gmachu sejmowego, lecz późniejszą uchwałą z 26 kwietnia 1876 roku polecił, aby z tej pozostałości z rachunków 1875 r. pokryć także kredyty dodatkowe na 1876 r. o ile te nie będą mogły być pokryte dochodami owego roku 1876.

Przystępujemy teraz do drugiej części zadania naszego w niniejszem sprawozdaniu, to jest do zdania sprawy z zamknięcia rachunków za rok 1875

funduszków i zakładów uposażonych z skarbu krajowego.

Pierwszą taką instytucją jest *szpital główny lwowski*. Przedłożone zamknięcie rachunków za rok 1875 tegoż zakładu okazuje, że w oddziale chorych wydatki rzeczywiste wynoszące 167.633 zł. były większe od preliminowanych w sumie 149.452 zł. o 18.181 zł. Ścisłe biorąc w wszystkich wydatkach na r. 1875 niema przekroczeń i rzeczywiście nawet mniej wydano niż preliminowano o 5.869 zł., lecz w jednej pozycyi „Zaliczki zwrócone funduszowi krajowemu“, wydano 25.492 zł. 88 c. a nie na ten wydatek niepreliminowano, gdyż należność ta funduszowi krajowemu, pochodząca z przekroczeń budżetu tegoż szpitala w latach dawniejszych, ukrywała się w tak zwanych rubrykach przenośnych, z roku na rok przechodzących, a gdy Sejm na wniosek komisji budżetowej uchwalił 14 października 1874 r., aby zaliczki na wydatki rzeczywiste budżetem objęte wpisywać — nie w rubryki przenośne, jak to bywało — ale w rubryki wydatków, a zwroty zaliczek w rubrykę dochodów, przekroczenia te wykazały się, i rzeczywiście z funduszu krajowego fundusz szpitala lwowskiego powszechnego nadebrał w latach dawniejszych do 1874 r. 146.951 zł. i takowe funduszowi krajowemu jest w ien, a należytość tę w skutek powyżej przytoczonej uchwały Sejmu, Wydział kraj. z rubryk przenośnych wyłączył i wykazał w oddzielnym wykazie. Otóż na rachunek tej należytości fundusz szpitala powszechnego lwow. zwrócił funduszowi kraj. w 1875 r. wyżej wymienioną sumę 25.492 zł. 88 ct. — *Dochody* oddziału chorych w szpitalu powszechnym lwowskim w 1875 r. wynosiły rzeczywiście 167.633 zł., gdy zaś preliminowane były w kwocie 149.452 zł., przeto większe były od oznaczonych w budżecie o 18.181 zł. Ta przewyżka dochodów rzeczywistych nad przewidziane w budżecie powstała z powodów następujących: Po 1sze) Dochód z zapisów i legatów przewidziany w budżecie tylko w kwocie 4.700 zł., przyniósł rzeczywiście 6,108 zł.: powtóre, $\frac{1}{2}$ część dochodu z rogatek miasta Lwowa, obrachowana na 24.000 zł., przyniosła rzeczywiście 25.144 zł. Po 3cie) należność z funduszu krajowego za leczenie ubogich chorych obliczona na 70.000 zł., przyniosła 79.547 zł. Dochód ze zwrotu zaliczek, na który nie preliminowano w budżecie, przyniósł istotnie 8.330 zł. Natomiast zwrot kosztów leczenia od płacących za siebie, zamiast 15.000 zł. przyniósł tylko 13,348 zł. Nadmienić należy, że ta przewyżka dochodów nad wydatki pozwoliła, iż fundusz szpitalny mógł zwrócić część należytości funduszowi krajowemu w sumie 25.492 zł. 88 ct.

W oddziale położnic w szpitalu powszechnym lwowskim, wydatki i dochody rzeczywiste odpowiadały z drobnymi różnicami przewidzianym w budżecie, a te drobne różnice między rzeczywistością a preliminarzem są uzasadnione.

W zakładzie krajowym dla obłąkanych, który aż do 18 maja 1875 mieścił się w gmachu głównym szpitala lwowskiego, w dniu tym przeniesiony został do nowych budynków w Kulparkowie, rzeczywiste wydatki w 1875 r. w sumie 104,348 zł. większe były o 17.558 zł. od przewidzianych w budżecie.

Ta przewyżka wydatków była spowodowana: Po 1sze. Rozszerzeniem zakładu od chwili jego przeniesienia do nowych budynków. Po 2ie. Powiększaniem się ciąglem liczby przywożonych i leczonych w tym zakładzie obłąkanych ubogich, wskutek czego liczba dni leczenia wzrosła, a komisya budżetowa zażądawszy wyjaśnień i wykazów, przedstawia ten wzrost liczbami; mianowicie przy układaniu budżetu obrachowano wydatek na 96.433 dni leczenia, a rzeczywiście w zakładzie obłąkanych w Kulparkowie i w jego dwóch filiach w Żółkwi i w Przemyślu było w 1875 roku 132.773 dni leczenia. Po 3cie iż podczas tymczasowego urzędzenia zakładu w Kulparkowie przez ciąg r. 1875, (gdyż statut dla tego zakładu, uchwalony przez Sejm 25 maja 1875 r., wszedł w życie dopiero 1 stycznia 1876 r.), przybyły wydatki spowodowane tymczasowym stanem, na które nie nie preliminowano w budżecie, jak n. p. dyrektor szpitala powszechnego, zarządzający także szpitalem kulparkowskim, oraz prymarjusz otrzymali dodatki na fijkra, sekundaryusze dodatki miesięczne. Wreszcie przewóz obłąkanych do Kulparkowa i Przemyśla, przewóz obłąkanych z Wiednia urzędowo odstawionych jako należących do Galicji, wydatki na sekcyonowanie zmarłych obłąkanych i t. d., wynosiły 1.932 zł., a na te wydatki preliminowano w budżecie 100 zł.

Z powyższych powodów komisya uznała uzasadnionemi wykazane przewyżki wydatków. Te zwiększone wydatki pokryte zostały większym zasiłkiem z funduszu krajowego, a w cząstce większym dochodem od samopłacących.

Utrzymanie zakładu podrzutków w stopniowo zwijanego, kosztowało rzeczywiście w 1875 roku 28.448 zł., a gdy wydatki preliminowano w sumie 39.831 zł., przeto były istotnie mniejsze o 11.383 zł., o tę więc kwotę zmniejszono zasiłek z funduszu krajowego.

W szpitalu powszechnym krakowskim pod wezwaniem *Sygo Łazarza*, w oddziale chorych, wydatki rzeczywiste w 1875 r. w sumie 75.968 zł., były większe od przewidzianych w budżecie w sumie 57.322 zł. o 18.645 zł. Ale jeśli zauważymy: iż zaliczkę z funduszu krajowego daną w kwocie 5000 zł., niewydano i zwrócono temu funduszowi krajowemu w roku następnym, przeto wydatki istotnie były większe tylko o 13.645 zł. a to z powodu, że liczba dni leczenia w tym szpitalu wzrosła do 61.228. Nie tylko wydatki preliminowane lecz i te przewyżki wydatków rzeczywistych nad preliminarz, pokryte zostały prawie w zupełności dochodami z własnych fundusów zakładu, które także były większe od preliminowanych o 10.795 zł. Większe wydatki spowodowane były: po pierwsze, powiększeniem się liczby dni leczenia tak, iż wydatki na żywność, bieliznę, pranie i inne koszta gospodarcze i t. d. były większe o 6,220 zł.: powtórę z powodu, iż urządzono w owym roku oświetlenie gazowe, na co wydano 3.774 zł., a sumy tej nie zamieszczono w budżecie na 1875 r., lecz w budżecie na rok poprzedni. Wspomniane przewyżki wydatków rzeczywistych nad preliminowane i inne pomniejsze, uznała komisya uzasadnionemi. Dochody rzeczywiste większe były od przewidzianych w budżecie z powodów: po pierwsze, że kapitały które miały być użyte na budowę nowego gmachu szpitalnego, nie zostały w tym roku na ten cel obrócone i jeszcze procentowały, gdyż budowę rozpoczęto dopiero w 1876 r.; powtórę z powodu, iż zaległości odsetek ściągniono w drodze egzekucyi.

Wydatki rzeczywiste w oddziale położnic i podrzutków w szpitalu św. Łazarza wynosiły 38.711 zł.; a gdy przewidziane były w budżecie w sumie 40.098 zł., przeto były mniejsze o 1.387 zł., wskutek czego dotacya z funduszu krajowego była istotnie mniejsza niż preliminowano.

W szpitalu św. Ducha w Krakowie w oddziale syfiliistycznych wydatki wynosiły rzeczywiście 31.654 zł. i były większe o 2.717 zł., od przewidzianych w budżecie w sumie

28.937 zł. Przewyżka w wydatkach spowodowana była głównie podwyższeniem czynszu z lokalu zajmowanego przez szpital od 1go października 1875 r., oraz podniesieniem się cen żywności.

W tymże szpitalu w oddziale obłąkanych, wydatki rzeczywiste wynoszące 20.784 zł., były mniejsze o 1.714 zł. od preliminowanych w budżecie w sumie 22.498 zł. Głównym powodem mniejszych wydatków była mniejsza ilość obłąkanych leczonych w tym szpitalu.

Tak zwany fundusz policyi krajowej wydał istotnie w 1875 r. 188 zł., a wydatki preliminowano w kwocie 5.834 zł. Dochody rzeczywiste wynosiły 7.654 zł. o 2.381 zł. mniej niż preliminowano. Ta znaczna różnica rzeczywistych wydatków i dochodów od przewidzianych w budżecie pochodziła ztąd, iż majątek „funduszu policyi krajowej“ stanowiącą realność Maryi Magdaleny sprzedano c. k. rządowi 24 listopada 1874 r. już po uchwaleniu budżetu na r. 1875, w skutek czego znikł w rzeczywistości wydatek preliminowany w budżecie na utrzymanie budynku i podatki z niego, lecz dochód z odsetek, który został dochodem czystym, był mniejszy od przewidzianego dochodu brutto z budynku; jednak ogółem dochód czysty z majątku zakładowego był znacznie większy jak poprzednio. Ponieważ nadwyżkę dochodu nad wydatki w sumie przeszło 7.467 zł. przeniesiono do funduszu krajowego, przeto całą tę nadwyżkę dochodu wpisano także w rubryce wydatków z funduszu policyi.

Fundusz szkolny krajowy. Najprzód zwrócić musimy uwagę, iż w zamknięciu rachunków tego funduszu za rok 1875 uwzględniono zupełnie żądania uchwalone na wniosek komisji budżetowej przez Sejm i forma zamknięcia rachunków odpowiada budżetowi, a przy każdej pozycji wydatków i dochodów wykazano różnice między rzeczywistymi a uchwalonymi w budżecie i dodano uwagi uzasadniające te różnice.

Wydatki rzeczywiste tego funduszu w 1875 r. wynosiły 191,020 zł., a gdy preliminowano je w budżecie na 341,293 zł., przeto były istotnie mniejsze od preliminowanych o 150.273 zł. W skutek tego zasiłek z funduszu krajowego uchwalony w budżecie w sumie 258.876 zł., wypłacono rzeczywiście tylko w sumie 158.419 zł. gdyż większego zasiłku fundusz szkolny niepotrzebował, i o sumę 150.273 zł. były mniejsze dochody rzeczywiste od preliminowanych w budżecie. Mniejsze wydatki rzeczywiste od preliminowanych: w pozycji 10tej „na płace nauczycieli“ o 71.115 zł., w 11tej „na potrzeby szkół zreorganizowanych“ o 143.886 zł.; w pozycji 44tej „dodatki pięcioletnie dla nauczycieli ludowych“ o 18.950 zł.; w pozycji 47mej „na emeryturę dla nauczycieli którzy tracą posadę w skutek reorganizacji“, o 4.605 zł.; — pochodziły ztąd, iż mniejszą liczbę szkół ludowych zreorganizowano istotnie, niżli przewidywano przy układaniu budżetu na rok 1875.

Przystępujemy wreszcie do trzeciej części naszego zadania w niniejszym sprawozdaniu t. j., do zdania sprawy z zamknięcia rachunków za 1875 r.

Funduszy samoistnych nieuposażonych ze skarbu krajowego lecz budżetem objętych,

bo Sejm uchwała dla nich budżet dochodów i wydatków.

Z zamknięcia rachunku za rok 1875 dochodów i wydatków trzech funduszy samoistnych nieuposażonych to jest „Domestycznego“, „Stanowego sierocińskiego“ i „Aleksandra hr. Stadnickiego“ przekonała się komisya, iż wydatki i dochody rzeczywiste tych funduszy, odpowiadały z drobnymi różnicami przewidzianym w budżecie, a różnice wspomniane były uzasadnione. Przewyżkę rzeczywistych dochodów nad wydatki przeniesiono wszędzie do zarodowego majątku fundacyi.

W tak zwanym „funduszu kultury krajowej“ wydatki rzeczywiste wynoszące 5.527 zł., bardzo mało się różniły od preliminowanych w budżecie w kwocie 5.518 zł., ale nato-

miast dochody rzeczywiste wynoszące 13.658 zł. były znacznie wyższe nad preliminowane w kwocie 9.780 zł. a to z powodu, że kary za przestępstwa ustaw polowych i leśnych, przyniosły istotnie dochodu 11.468 zł. a dochód ten preliminowano w budżecie tylko na 5,924 zł. Z funduszu tego główny wydatek 5.000 zł., był na zasiłek dla szkoły rolniczej dublańskiej. Przewyżkę dochodu nad wydatki przeniesiono do majątku zarodowego.

Zamknięcie rachunków za 1875 r. „funduszu szkoły weterynaryi“ wykazuje jeszcze znaczniejszą przewyżkę tak wydatków jak i dochodów rzeczywistych wynoszących jednakową sumę 39.023 zł. nad przewidziane w uchwalonym początkowo budżecie w kwocie 1.593 zł. Przewyżka ta spowodowana została późniejszą uchwałą Sejmu z 20 maja 1876 r. zapadłą, mocą której polecono budować i przekształcać realność w Lwowie pod n. 466 na szkołę weterynaryi, na co istotnie w 1875 r. wydano 33.994 zł. Na pokrycie tego wydatku oraz wydatków za stępel od przeniesienia własności, koszta zaciągnięcia pożyczki i t. d. dano na mocy powyżej powołanej uchwały sejmowej jako zasiłek z funduszu kultury krajowej 21.867 zł., z funduszu krajowego 3.300 zł. pożyczono zaś z kasy oszczędności 16.000 zł.

Ponieważ uchwała sejmowa z 26 kwietnia 1876 r. na wniosek komisji budżetowej powzięta, poleciła Wydziałowi krajowemu przenieść do tego działu uposażonych lub budżetem objętych funduszy „fundusz budowy zakładu obłąkanych w Kulparkowie“ i „fundusz pożyczki krajowej z 1873 r.“ — (albowiem pierwszy powstał głównie z uposażeń z skarbu krajowego i Sejm przez Wydział krajowy nim zarządza, drugim zarządza także Sejm przez Wydział krajowy w granicach nakreślonych ustawą o pożyczce, a nadto kraj obowiązany jest opłacać procenta od pożyczki i takową umorzyć)—przeto odpowiednio do powyżej powołanej uchwały Wydział krajowy po raz pierwszy zamknięcia rachunków obu tych funduszy umieścił w tym dziale, i tu zdajemy sprawę z ich zamknięcia.

Fundusz budowy krajowego zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie, wydał rzeczywiście w 1875 r. na budowę i założenie ogrodu 187.958 zł. a rzeczywiste jego dochody w ciągu 1875 r. wynosiły 150.610 zł., jeżeli zaś do nich dodamy pozostałość z rachunków roku 1874, wykazaną w kwocie 68.625 zł., wynosiły razem 219.235 zł.; przeto po potrąceniu od tej sumy, ogółu wydatków w kwocie 187.958 zł., pozostałość z rachunków z końcem r. 1875 wynosiła 31.277 zł. Wprawdzie w zamknięciu rachunków z tego funduszu budowy za rok 1875 wstawił oddział rachunkowy przez widoczną pomyłkę tylko resztę kasową w sumie 66.625 zł. a nie całą pozostałość z rachunków z roku 1874, którą w sprawozdaniu z zamknięcia rachunków za r. 1874, przyjętem przez wysoki Sejm, obrachowano ściśle w sumie 68.625 zł., gdyż oprócz reszty kasowej w kwocie 66.625 zł. mieściła się w tej pozostałości z rachunków wykazana przez Wydział należytość funduszowi budowy w kwocie 2.000 zł.

Powyżej wykazanych wydatków i dochodów rzeczywistych nie możemy jeszcze porównać z preliminowanymi, nie dla tego, jak twierdzi oddział rachunkowy Wydziału krajowego, iż oddzielny budżet dla tego funduszu nie został uchwalony, albowiem pomimo tego Sejm uchwalił wydatki oraz kredyty na ich pokrycie, — ale ponieważ te wydatki i kredyty uchwalono na lata 1875, 1876, i 1877, przeto dopiero po zamknięciu rachunków za r. 1877 będzie można porównywać wydatki i dochody rzeczywiste z preliminowanymi, wytknąć różnice i przekroczenia i ocenić ich uzasadnienie.

Fundusz pożyczki krajowej z 1873 r. Wydatki rzeczywiste tego funduszu w 1875 r. wynosiły ogółem 237.297 zł. 90 ct. Ogół dochodów w ciągu 1875 r., 211.539 zł. 59 ct. a doliczywszy do tego pozostałość z rachunków r. 1874, 134.144 zł. 58 ct., było razem 345.684 zł. 17 ct. Potrąciwszy od tej sumy ogół wydatków powyżej wymieniony, okazuje się, że pozostałość z rachunków z końcem 1875 r. wynosiła 108.386 zł. 27 ct.

Ogólny stan tego funduszu przedstawimy niżej przy zdaniu sprawy z zamknięcia rachunków za rok 1876, jednak tu uczynić już musimy następującą ważną uwagę: Wysoki Sejm mocą swojej uchwały z d. 15 października 1874 r. „przyzwolił na ukończenie domu obłąkanych w Kulparkowie i przeznaczył na ten cel sumę 221.294 zł.“ a zarazem mocą tejże samej uchwały „upoważnił Wydział krajowy do użycia na ten cel aktywów pożyczki z 1873 r.“ W uchwale tej przytoczonej tu dosłownie, nie wypowiedział Sejm wyraźnie, czy sumę tę przekazał z aktywów pożyczki z 1873 r. na budowę zakładu Kulparkowskiego jako zasiłek bezwrotny, czy też jako pożyczkę. Wydział krajowy na mocy powyżej przytoczonej uchwały, użył z aktywów funduszu pożyczkowego z 1873 r. na budowę zakładu Kulparkowskiego w 1875 r. 136.000 zł. a w 1876 r. 85.294 zł., razem 221.294 zł. i sumy te zapisano w rachunkach funduszu pożyczkowego z 1873 r., w rubryce wydatków, a w rachunkach funduszu budowy zakładu kulparkowskiego w rubryce dochodów, nie dodając żadnego zastrzeżenia, czy te dwie sumy mają być zwrócone funduszowi pożyczkowemu przez fundusz krajowy? czy od nich należy się funduszowi pożyczkowemu procent i jaki?

Wnioski w celu rozstrzygnięcia tych pytań i uporządkowania całej tej sprawy przedstawi komisya budżetowa wysokiemu Sejmowi przy zdaniu poniżej sprawy z zamknięcia rachunków za rok 1876 tego funduszu pożyczkowego.

Przedkładając wysokiej Izbie niniejsze sprawozdanie o zamknięciu rachunków za r. 1875 funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu, oraz funduszy uposażonych z skarbu krajowego lub budżetem objętych, wnosi komisya budżetowa :

(uchwała III)

Wysoki Sejm uchwalić raczy :

„Udziela się Wydziałowi krajowemu absolutorium z rachunków za rok 1875 funduszu krajowego, funduszy uposażonych lub budżetem objętych.“

Przechodzimy do zdania sprawy

o zamknięciu rachunków za rok 1876

funduszu krajowego oraz funduszy uposażonych ze skarbu krajowego lub objętych budżetem, a najprzód przystępujemy do sprawozdania o zamknięciu rachunków za ów rok

funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu.

Przedstawione wysokiemu Sejmowi przez Wydział krajowy zamknięcie rachunków wykazuje, iż **wydatki** zwyczajne i nadzwyczajne funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu w roku 1876 wraz z sumą przeniesioną z funduszu krajowego na oddzielny fundusz budowy gmachu sejmowego, wynosiły ogółem 3,551.367 zł. 86 ct. Ponieważ zaś na wszystkie pozycje wydatków z funduszu krajowego w budżecie uchwalonym na rok 1876 wraz z kredytami dodatkowymi przeznaczono ogółem 3,493.004 zł., przeto wydatki rzeczywiste były większe od oznaczonych w budżecie o 58.364 zł.

Szczegółowo roztrzaskując znajdujemy, że wydatki rzeczywiste w tytułach budżetowych II, III, IV, IX, X, XI i XII były istotnie większe od oznaczonych w budżecie o 297,386 zł.; lecz

ponieważ w tytułach budżetowych I, V, VII i XIII wydatki rzeczywiste były mniejsze od preliminowanych o 239.022 zł., przeto w ogóle wydatki rzeczywiste były większe od preliminowanych w budżecie o wyżej wymienioną sumę 58.364 zł. W przedłożonym zamknięciu rachunków, przy każdej pozycji, w której wydatek rzeczywisty różnił się od wyznaczonego w budżecie, Wydział krajowy uzasadniając te różnice, przytoczył powody, w skutek których wydatek rzeczywisty był większy lub mniejszy od preliminowanego. Jednak co do niektórych znacznych różnic, na ich uzasadnienie przytoczono tylko ogólnikowe powody, które potrzebowały bliższego określenia lub wyrażenia ich w cyfrach, jak to wysoki Sejm z sprawozdania naszego przekona się. Komisya budżetowa zażądawszy uzupełnień i objaśnień co do tych różnic, których powody były ogólnikowo tylko przytoczone — uznała wszystkie te różnice usprawiedliwionemi. Przeniesienie zaś części kwot przeznaczonych na wydatki zwyczajne w jednych rubrykach, na pokrycie zwiększonych wydatków w innych rubrykach, uzasadnione jest upoważnieniem danem Wydziałowi krajowemu przez Sejm w ustawie skarbowej na rok 1876 przy uchwaleniu budżetu.

Wyszczególnimy tu najważniejsze różnice wydatków rzeczywistych od preliminowanych, a najprzód wymienimy te rubryki, w których wydano rzeczywiście więcej, niż wyznaczono w budżecie i wymienimy powody przytoczone na usprawiedliwienie tego. Lecząc powtórzyć tu musimy żądanie, wyrażone w sprawozdaniu naszym z zamknięcia rachunków za rok 1874, aby powody uzasadniające znaczną mianowicie przewyżkę wydatków rzeczywistych nad preliminowane, nie były tylko ogólnikowe, n. p. „z powodu większej liczby chorych“ lub z powodu „zmienności tej rubryki“, ale, aby powód był w cyfrach wyrażony lub cyframi poparty, tam gdzie to można uczynić, naprzykład: „z powodu, że w preliminarzu obliczono wydatek na taką a taką liczbę dni leczenia, a w rzeczywistości liczba dni leczenia była następująca“, lub też należy wyrazić dokładnie powód zmiany wydatku w zmiennej rubryce.

W tytule III „Koszta leczenia“ wydatki oznaczone w budżecie wraz z kredytami dodatkowemi wynosiły 250.000 zł. wydano zaś rzeczywiście 355.114 zł., przeto o 105.114 zł. więcej, niż preliminowano w budżecie. Na uzasadnienie tej znacznej przewyżki przytoczono powody ogólnikowo tylko wyrażone, iż przewyżka spowodowaną została „większą ilością ubogich chorych, podwyższeniem taks w wielu szpitalach, nakoniec, iż zaliczkowo w zastępstwie gmin wypłacone koszta leczenia nie zostały w całości 1876 r. zwrócone i pozostała zaległość przeszła 15.000 zł. wynosiła“. Żałować należy, że pierwsza z przytoczonych a główna przyczyna przewyżki nie została właściwie a liczbami wyrażona, że druga przyczyna nie była dokładnie wykazana, i że nie wspomniano o trzeciej przyczynie, która także istnieje. Można to było uczynić, gdyż sprawozdania przy projektowaniu i uchwaleniu budżetu na 1876 r. oraz rachunki zamknięte za ten rok dostarczają liczb potrzebnych i dostatecznego materiału. Korzystając z tych materiałów przekonała się komisya budżetowa, że przy uchwalaniu budżetu na r. 1875, obliczając przybliżenie na podstawie rzeczywistych wydatków z ostatnich lat trzech i na podstawie ustawy uchwalonej 12 paźdz. 1874 r. a wkładającej na fundusz krajowy obowiązek ponoszenia całego wydatku za leczenie ubogich chorych, (która to ustawa właśnie w 1875 r. wchodziła w życie) obrachowano ten wydatek na 270.000 zł. i kwotę tę wstawiono w budżet na 1875 r. Okazała się ona jeszcze za małą o 22 tysiące zł., jak to widzieliśmy w zamknięciu rachunków za 1875 r., bo liczba dni leczenia w 1875 r. wzrosła do 475.245. Tymczasem przy uchwalaniu budżetu na 1876 r. zniżono bez słusznej podstawy sumę na koszta leczenia z 270.000 zł. na 250.000 zł., w rzeczywistości zaś liczba dni leczenia wzrosła w 1876 r. do 526.608 i wydatek na utrzymanie chorych wynosił 355.113 zł. Główne zatem powody przewyżki wydatku rzeczywistego o 105.113 zł. nad preliminowany są: Po 1sze że bez słusznej przyczyny zniżono przy preliminowaniu wydatek z 270.000 zł. na 250.000 zł. Po 2gie, i głównie, że liczba dni leczenia wzrosła z 475.245 na 526.608. Potrzebie, że takę dnia leczenia podniesiono w 1876 r. w szpitalach: samborskim, nowo-sądeckim, stanisławowskim i wadowickim.

W tytule IV „Koszta szczepienia“ preliminowano wydatek 26.300 zł. wydano rzeczywiście 57.181 zł., przeto więcej o 30.881 zł. Przewyżka ta pochodząca z powiększenia się wydatków w pozycyi 32. „Koszta podróży i diety lekarzy z powodu szczepienia“ z 25.500 zł. na 55.891 zł. o 30.391 zł. uzasadniono sprawdzonymi i zapłaconymi rachunkami, oraz w przedłożonym komisji budżetowej objaśnieniu tém, że coroczne powszechne szczepienie ospy, chociaż w r. 1875 obowiązujące i częściowo zaprowadzone, jednak zostało dopiero w 1876 r. przeprowadzone w zupełności.

W tytule IX „Kwaterunkowe żandarmeryi“. Wydatek preliminowano w sumie 59.633 zł., a wydano rzeczywiście 62.351 zł. więcej o 2728 zł. a to głównie z powodu podwyższenia czynszu za kwatery żandarmskie przy kontraktach nowo zawartych o 2.603.

W tytule X „Drogi krajowe“ oznaczono w budżecie wydatki zwyczajne i nadzwyczajne ogółem na 1,031.334 zł. a wydano rzeczywiście 1,095.316 zł. przeto więcej o 63.982 zł. Ta przewyżka wydatków rzeczywistych pochodząca ztąd, iż rzeczywisty wydatek nadzwyczajny na budowę nowych dróg był większy od preliminowanego o 68.736 zł., jest całkiem usprawiedliwioną i uzasadnioną jak to zaraz wykaże się przy szczegółowem roztrząsaniu wydatków w tym tytule. Mianowicie na budowę nowych dróg wyznaczono w rubryce wydatków nadzwyczajnych 500.000 złr. a wydano rzeczywiście 568.736 zł. przeto o 68.736 zł. więcej niż preliminowano; ponieważ jednak w roku poprzednim 1875 preliminowano 500.000 zł. na nowe drogi, wydano zaś tylko 430.506 zł., więc mniej o 69.494 zł., zaś wysoki Sejm wydatek na nowe drogi w ciągu lat trzech w 1875, 1876, 1877 r. oznaczył w sumie 1,500.000 zł. po 500.000 zł. rocznie i zezwolił zwyczaję dochodów w jednym roku przenosić na rok następny, przeto istotnie nie było przekroczenia w wydatku na nowe drogi, gdyż w ciągu lat dwóch 1875 i 1876 wydano rzeczywiście 999.242 zł. a preliminowano na ten wydatek milion zł. — Na koszta zarządu drogami, preliminowano 92.334 zł. a wydano 88.206 zł. przeto mniej o 4.128 zł.; na regulację rzeki Brnia preliminowano 6.000 zł., a nie wydano, gdyż do regulacyi nie przystąpiono z powodu, że nie zostały wykonane do ówczas warunki przepisane uchwałą sejmową, pod któremi miała być dana suma na regulację tej rzeki. Na „utrzymanie dróg“ preliminowano 363.000 zł., wydano rzeczywiście 365.406 zł. więcej o 2.406 zł. ta mała przewyżka uzasadniona. Na „zasiłek dla dróg powiatowych“ preliminowano i wydano zgodnie 70.000 zł. Na „utrzymanie myt“ (to jest na budowę i naprawę domków, mytniczych i t. d.) nie oddzielnie w budżecie nie wyznaczono, gdyż wydatek ten przy preliminowaniu potrącono od dochodu z myt; wydano zaś rzeczywiście 2,968 zł. i wydatek ten jest uzasadniony.

W tytule XI „Uposażenie dla zakładów krajowych“ oznaczono budżetem i kredytami dodatkowemi wydatki na 181.910 zł. wydano zaś rzeczywiście 273.084 zł., przeto więcej o 91.184 zł. Ta przewyżka wydatku rzeczywistego powstała: Po pierwsze z powodu, że zasiłek dla szpitala powszechnego we Lwowie w oddziale chorych preliminowano da 18.060 zł. a dano rzeczywiście 53.355 zł. Po 2gie, na uposażenie dla krajowego zakładu obłąkanych w Kułparkowie preliminowano na wydatki zwyczajne i nadzwyczajne 95.250 zł. wydano zaś rzeczywiście 157.211 zł. przeto więcej o 61.961 zł. Ponieważ zasiłek z funduszu krajowego dawany być musi w miarę o ile własne dochody szpitala nie zdołają pokryć wydatków tego zakładu, przeto sprawozdanie o zamknięciu rachunków tych dwóch szpitali przedstawi, o ile uzasadnione są te przewyżki wydatków rzeczywistych nad preliminowane.

Wreszcie w tytule XII „Na szupaśnictwo“ wydatki rzeczywiste ndowodnione rachunkami wynosiły rzeczywiście 11.848 zł., więcej o 1.848 od preliminowanych w przybliżeniu w sumie 10.000 zł.

Wykażemy teraz, w których tytułach wydatków wydano rzeczywiście mniej niż preliminowano, i z jakich powodów.

W tytule I „Koszta Reprezentacji“ oznaczono w budżecie wydatki zwyczajne i nadzwyczajne 152.266 zł. a wydano rzeczywiście 144.388 zł., przeto mniej o 7.878 zł. a to z powodów następujących: Po 1sze i głównie, iż w pozycji 3eiej „Dyety pp. Posłów“ wydano mniej o 8.060 zł. z powodu, iż wydatek ten obliczono w budżecie na dwumiesięczne trwanie sesji sejmowej, która istotnie trwała tylko 51 dni; powtóre, iż marszałek sejmowy powziął mniej o 2.625 zł. a sześciu członków Wydziału mniej o 725 zł. niż wyznaczono w budżecie. Jednak ponieważ wydano więcej niż preliminowano: a) na koszta druku o 964 zł.; b) na uzupełnienie biblioteki sejmowej i szafy na książki o 520 zł.; c) dla zastępców członków Wydziału o 1700 zł.; przeto ogólny wydatek w tym tytule I był mniejszy tylko o sumę wyżej wskazaną.

W tytule V. „Wydatki sanitarne“ preliminowano 38.500 zł., wydano rzeczywiście 23.328 zł., mniej o 15.172 z powodów: Po 1., że niewydano kwoty 5.500 zł. wyznaczonej na koszta strzeżenia granic kraju w czasie zarazy na bydło; powtóre, iż wydatek „na koszta podróży lekarzy z powodu komisji w sprawach sanitarnych“ i wydatek na $\frac{1}{3}$ część lekarstw dla epidemicznie chorych, był w istocie mniejszy o 9.672 zł. niż go preliminowano w kwocie 33.000 zł.

W tytule VII. „Zasiłki dla zakładów naukowych“ wyznaczono w budżecie i kredytach dodatkowych 475.729 zł., a wydano rzeczywiście 315.933 zł., przeto mniej o 159.796 zł. a to z powodów następujących: Po 1sze i głównie, że niedobór funduszu szkolnego krajowego obliczony w budżecie na 344.369 zł. a który winien być jak zwykle pokryty zasiłkiem z funduszu krajowego wynosił tylko 192.299 zł., mniej o 152.070 zł. Przyczynę niniejszego niedoboru w funduszu szkolnym a raczej mniejszych wydatków z tego funduszu niż obliczono w budżecie, przedstawimy niżej zdając sprawę z zamknięcia rachunków z funduszu szkolnego Po 2gie „na zasiłki dla zakładów naukowych“ mających na celu podniesienie gospodarstwa rolniczego wyznaczono w budżecie 38.060 zł. a wypłacono istotnie 36.716 zł. a to z powodu, iż kwoty 2000 zł. wyznaczonej w pozycji 57mej na zasiłek dla szkoły weterynaryi we Lwowie, nie wypłacono wcale, bo szkoła ta nie weszła w życie. Nie wypłacono także kwoty 5.000 zł. wyznaczonej w pozycji 69tej na umieszczenie szkoły sztuk pięknych w Krakowie, gdyż szkoła ta jeszcze wówczas urządzoną nie została. Natomiast na utrzymanie szkoły gospodarstwa leśnego we Lwowie wydano istotnie 12.151 zł. a wydatek ten oznaczono w budżecie na 11.400 zł., lecz małą tę przewyżkę uzasadniono w oddzielnym rachunku.

Wreszcie w tytule XIII „Rozmaite wydatki“ wyznaczono w budżecie i kredytach dodatkowych 182.270 zł., a wydano rzeczywiście 126.094 zł., przeto mniej o 56.176 zł., a to z powodów: a) W pozycji 147mej wyznaczono kwotę 25.000 zł. na przyjęcie Najjaśniejszych Państwa, a kwoty tej wcale nie wydano, gdyż spodziewana podróż nie przyszła do skutku. b) W pozycji 134tej. „Do rozporządzenia Wydziału krajowego“ wyznaczono 30.000 zł., a wydano tylko 20.411 zł., jak przedłożone wyszczególnienie wykazuje. c) W pozycji 148mej wyznaczono 5.600 zł. na przebudowanie latryn w szpitalu lwowskim, a z kwoty tej wydano tylko 236 zł. na czynność przygotowawczą, gdyż przebudowania latryn nie wykonano jeszcze w owym roku d) W pozycji 152ej wyznaczono 2.000 zł. jako zasiłek na odnowienie sali teatralnej we Lwowie, a kwoty tej wcale nie wypłacono, gdyż odnowienia sali teatralnej nie przedsięwzięto w owym roku. e) W pozycji 155. wyznaczono 10.000 zł. na pożyczkę szpitalowi św. Zofii we Lwowie, lecz sumy tej nie wypożyczono, gdyż nie zostały dopełnione warunki, pod którymi miała być pożyczka zaciągnięta; także z tego powodu nie pożyczono 2.000 zł. dla bursy w Tarnowie, na co suma wyznaczona była w pozycji 156. Wreszcie na dalszą budowę drugiego piętra w szpitalu lwowskim wyznaczono w budżecie 27.546 zł. a wydano rzeczywiście z tego kredytu 15.223 zł. Wprawdzie wydatki na tę budowę w 1876 r. wynosiły nawet więcej niż oznaczono, bo 31.162 zł.; lecz część ich pokryto innym kredytem i innymi dochodami w sumie 15.938 zł. a z kredytu w tej rubryce wyznaczonego wzięto tylko 15.223 zł.

Dochody na rok 1876 oznaczono ogółem w budżecie na 2,607.750 zł., zaś wynosiły rzeczywiście 3,551.368 zł., przeto w ogóle więcej o 943.618 zł.

Szczegółowo roztrząsając widzimy, iż dochody rzeczywiste były większe od oznaczonych w budżecie w tytułach III, IV, V, VI i VII.

Mianowicie w tytule III. „Dochód z myta na drogach krajowych“ oznaczono w budżecie 145.000 zł. a rzeczywiście przyniósł 164.690 zł. przeto więcej o 19.690 zł. a to z powodu, iż na nowo zbudowanych drogach i oddanych na użytek publiczny przybyło kilka nowych stacyj mytniczych, że kilka dawnych korzystniej wydzierżawiono, że odebrano w tym roku czynsz zaległy z lat dawniejszych, wreszcie, że przy preliminowaniu dochodu z myt, potrącono wprost od niego wydatek na myta, zamiast go wstawić w rubrykę wydatków.

W tytule IV. „Nadwyżki dochodów od zakładów uposażonych z funduszu krajowego“, przewidziano w budżecie dochód tylko 12.917 zł., a rzeczywiście dochód ten przyniósł 34.075 zł., więcej o 21.158 zł. a to z powodów, które szczegółowo są wykazane w zamknięciach rachunków tych funduszy za rok 1878, jak to przedstawimy zdając niżej sprawę z tych zamknięć. Lecz nadmienić tu winniśmy, że ta przewyżka dochodów powstała głównie stąd, iż w szpitalach krakowskich, mianowicie w oddziale chorych w szpitalu św. Łazarza i w jednym oddziale szpitalu w św. Ducha, nie tylko nie potrzebowano zasiłku z funduszu krajowego i wszystkie wydatki pokryto własnymi dochodami, ale nawet przewyżkę dochodów nad wydatki w kwotach 18.265 zł. i 8.224 zł., razem w sumie 26.489 zł. przelano do funduszu krajowego, a przewyżkę tę przewidywano w budżecie tylko na 6.527 zł., sądząc, że większe fundusze szpitalne użyte będą w r. 1876 na budowę gmachu szpitalnego.

W tytule V. „Pozostałość z rachunków z lat ubiegłych zamkniętych z końcem r. 1875“ preliminowano w budżecie na dochód r. 1876. 130.000 zł., a pozostałość cała ta wynosiła 867.762 zł. z powodów, które szczegółowo roztrząsaliśmy zdając sprawę w niniejszem sprawozdaniu o zamknięciu rachunków za r. 1875.

W tytule VI. „Dochód z dodatku krajowego do podatków“, jakkolwiek obrachowano w budżecie na r. 1876 wyżej jak w latach ubiegłych bo na 2,244.000 zł., jednak rzeczywisty dochód z tego tytułu przyniósł 2,345.070 zł., a przeto więcej o 101.070 zł. Powody te są: 1., że podatki państwowe były nieco większe, niż obrachowywano w preliminarzu, a sprawdzona przez c. k. Dyrekcyę skarbu należność dodatku krajowego do podatków za r. 1876 wynosiła 2,341.155 zł. Po 2gie, że wprawdzie nie zdołano pobrać całej tej należności bieżącej dodatku krajowego do podatków za r. 1876 i część jej zaległa jak zwykle, ale natomiast ściągnięto znaczne sumy na rachunek spłaconej zaległości z lat dawniejszych. Wspomnieć tu musi komisya budżetowa, iż załączony do zamknięcia rachunków wykaz rzeczywistego dochodu z dodatku krajowego w r. 1876 wykazuje wprawdzie, ile pobrano w ogóle, a ile z każdego poszczególnego powiatu, ale nie przedstawia choć w ogólnej cyfrze ile wpłynęło na rachunek bieżącej należności, a ile na rachunek spłaconej zaległości. Nie zawiera także tego ważnego wyjaśnienia i uzasadnienia przewyżki, wykaz załączony do zaprojektowanego na rok 1879 budżetu, i z tego powodu komisya budżetowa była zagnaloną wypowiedzieć na początku tego sprawozdania życzenie, aby do późniejszych zamknięć rachunkowych dołączony wykaz zawierał ten ważny szczegół.

W tytule VII. „Rozmaite dochody“ preliminowano w budżecie i w kredycie dodatkowym wraz z kwotą w budżecie od wydatków bezpośrednio potrąconą: 69.633 zł., a dochód ten przyniósł 83.902 zł., przeto więcej o 14.280 zł. Różnica ta ztąd głównie powstała, iż w budżecie nie przewidziano dochodu z dobrowolnych darów na budowę dróg krajowych, a dochód ten przy-

niósł 18.329 zł.; lecz natomiast w pozycji 15tej „Dochód ze zwrotu zaliczek z lat ubiegłych“ zamiast 62.000 zł. przyniósł tylko 55.137 zł.

Wreszcie zamieszczono na dochód r. 1876, 51.462 zł. jako „zaliczkę“ z funduszu budowy gmachu sejmowego. Komisya budżetowa

Zważywszy, iż wysoki Sejm uchwalając w 1875 r. budżet na 1876 r. przeznaczył z ogólnej pozostałości z rachunków 130.000 zł. na dochód owego roku, o ile będzie potrzeba na pokrycie niedoboru w 1876 r.; — zważywszy, iż Sejm uchwalając kredyty dodatkowe na rok 1876 wynoszące ogółem 112.360 zł. postanowił w uchwale z 26 kwietnia 1876 r., że te kredyty dodatkowe o ile nie będą mogły być pokryte dochodami bieżącymi 1876 r., mają być zaspokojone częścią wielkiej pozostałości z rachunków zamkniętych z końcem 1875 r., którą to pozostałość Sejm uchwalał z 5 kwietnia 1876 r. przeznaczyć na budowę gmachu sejmowego, że więc w ten sposób Sejm uzupełnił poprzednią uchwałę z 5 kwietnia późniejszym postanowieniem z 26 kwietnia 1876 r.; — zważywszy, iż dwukrotnie wyżej powołane uchwały sejmowe taką przynajmniej część wielkiej pozostałości z rachunków po ich zamknięciu z końcem 1875 r. przeznaczyły na dochód roku 1876, jaka potrzebną okaże się na pokrycie niedoboru w owym roku, spowodowanego kredytami dodatkowymi; zważywszy, że ten niedobór wynosił 51.462 zł.; — z tych powodów komisya budżetowa uważać musi oddanie 51.462 zł. przez fundusz budowy gmachu sejmowego funduszowi krajowemu w ściślejszem znaczeniu, jak zwrot i spłatę należności, przypadającej funduszowi krajowemu.

Sprostować przeto należy wyrażenie w zamknięciu rachunków z r. 1876, w którym ten zwrot należności nazwany był „zaliczką“ daną funduszowi krajowemu przez fundusz budowy gmachu, bo z tego mylnego wyrażenia możnaby wysnuć błędny wniosek, że fundusz krajowy winien później zwrócić tą niby „zaliczkę“ funduszowi budowy. Prostując to wyrażenie mylne w zamknięciu rachunków, nie widzi komisya budżetowa potrzeby przedłożenia wysektemu Sejmowi wniosku do nowej uchwały, gdyż dawniejsze uchwały sejmowe dotychczas obowiązujące, zawierają w tej mierze wyrażenie postanowienie. Nawet Wydział krajowy w sprawozdaniu w przedmiocie budowy gmachu sejmowego przedstawił sam sumę potrzebną na pokrycie niedoboru w budżecie na r. 1876 jako należność ciężącą na funduszu tej budowy.—

Dochody rzeczywiste były mniejsze od preliminowanych: W tytule I „Za najem ubikacyj sejmowych“ o 818 zł. albowiem mieszkań tych nie zdołano po zamknięciu Sejmu z końcem maja korzystnie w ciągu lata wynająć. — W tytule II. Odsetki od pieniędzy chwilowo umieszczonych na procent“, przyniosły istotnie tylko 4026 zł., albowiem po przeniesieniu wielkiej pozostałości z rachunków z lat dawniejszych na fundusz budowy gmachu sejmowego i oprocentowaniu jej na korzyść tego funduszu, tylko wpływające dochody mogły być umieszczane chwilowo na procent.

Ogół wydatków rzeczywistych w 1876 r. wykazany zamknięciem rachunków w sumie 3,551.367 zł. 86 ct. porównawszy z ogółem dochodów, wynoszących 3.499.905 zł. 89 ct. (jeżeli w ten ogół dochodów nie wciągniemy spłaty należności ciężącej na funduszu budowy gmachu sejmowego,) ujrzymy przewyżkę rzeczywistych wydatków nad rzeczywiste dochody, czyli niedobór w sumie 51.461 zł. 97 ct. Jednak, gdy do powyższego ogółu dochodów dodamy na mocy uchwały sejmowej z 26 kwietnia 1876 r. spłatę należności ciężącej na funduszu budowy gmachu sejmowego, a wynoszącej taką sumę, jaką wykazuje niedobór, jest ogół rzeczywistych dochodów równy ogółowi rzeczywistych wydatków i nie ma żadnej pozostałości z rachunków po ich zamknięciu z końcem roku budżetowego 1876.

Przechodzimy teraz do zdania sprawy z zamknięcia rachunków za rok 1876

funduszków i zakładów uposażonych z skarbu krajowego

Zamknięcie rachunków szpitala głównego lwowskiego za rok 1876 przedstawia w oddziale chorych wydatki rzeczywiste w sumie 209.319 zł.; gdy zaś wydatki budżetem i kredytami dodatkowymi oznaczone były na 166.288 zł., przeto rzeczywiste były większe o 43.031 zł. Tę znaczną przewyżkę wydatków rzeczywistych spowodowało powiększenie wydatków ponad preliminarz w urzech głównie rubrykach; mianowicie: w 13tej „Koszta gospodarcze“, które oznaczono w budżecie na 80.599 zł. a według rachunków wynosiły istotnie 97.351 zł., z powodu większego wydatku na żywność, pieczywo, pranie, opał o 13.330 zł., gdyż liczba chorych a raczej liczba dni leczenia wzrosła znacznie i wynosiła w 1876 r. 168.812 dni, gdy w 1875 było 160.504 dni leczenia, jak to okazuje zażądany przez komisją budżetową wykaz. Powtóre, przewyżka „kosztów gospodarczych“ rzeczywistych nad preliminowane pochodzi ztąd, że po przeniesieniu obłąkanych do nowego budynku w Kulparkowie wraz z sprzętami do tego oddziału należącymi, zakupiono do szpitala sprzęty za 4.145 zł., a na wydatek ten preliminowano 2200 zł. Powtóre, w rubryce 14tej „na utrzymanie budynków (nie licząc w to uchwalonego przez Sejm wydatku na budowę drugiego piętra i znaczniejsze przerobienia pokryte oddzielnym kredytem), preliminowano 4000 zł., a wydano 8.970 zł., jak okazują złożone rachunki. W teźże rubryce na urządzenie oświetlenia gazem preliminowano 3700 zł., wydano 9.541 zł. według sprawdzonych rachunków.

W rubryce 15tej „wydatki rozmaite“, preliminowano 494 zł. a wydano 22.621 zł.; albowiem nie zamieszczono w preliminarzu dwóch głównych wydatków, mianowicie pominięto w budżecie, że trzecią ratę zapłaconą przez miasto Lwów jako zwrot kosztów leczenia z dawniejszych lat w kwocie 12.294 zł. użyto w myśl uchwały sejmowej z 14 stycznia 1874 r. na budowę drugiego piętra w szpitalu; nadto z zaliczek danych szpitalowi w dawniejszych latach zwrócił tenże 9.866 zł. głównie oddziałowi położnic w tym szpitalu, a kwoty tej nie preliminowano. — Dochody własne szpitala tego wynosiły ogółem 105.729 zł. (preliminowane były w sumie 100.200 zł.); dla pokrycia niedoboru dano zasiłek z funduszu krajowego w sumie 53.355 zł. a preliminowany był tylko w sumie 18.060 zł.

W oddziale położnic szpitala powszechnego lwowskiego wydatki preliminowane w sumie 14.580 zł. wynosiły 13.823 zł., przeto mniej o 757 zł.; a ponieważ dochody własne tego oddziału były znacznie większe od preliminowanych, przeto zasiłek z funduszu krajowego preliminowany w sumie 13.610 zł. wypłacony został tylko w sumie 4.112 zł., gdyż taki był tylko niedobór.

W zakładzie dla obłąkanych w Kulparkowie, wydatki preliminowano w sumie 109.934 zł. a wynosiły rzeczywiscie 175.490 zł., więcej o 65.555 zł. Ta wielka przewyżka wydatków rzeczywistych nad preliminowane powstała głównie z przewyżki w 11ej rubryce wydatków „Koszta gospodarcze“ (to jest żywność, bielizna, pościel, pranie, sprzęty) którą preliminowano na 78.165 zł. a rzeczywiscie wydano 127.663 zł., więcej o 49.498 zł. Całe znaczne powiększenie wydatków uzasadnione jest tem, iż w budżecie obrachowano wydatki na 109.588 dni leczenia a rzeczywiscie dni leczenia w Kulparkowie i jego filiach było 173.528. Przewyżka wydatków rzeczywistych nad preliminowane w rubryce 1ej „Płace“ o 4.074 zł. uzasadniona po części uchwałą Sejmu z 25 maja i 20 grudnia 1875 r. oraz przepisami statutu uchwalonego dla zakładu obłąkanych. W rubryce wydatków „na utrzymanie budynków, naprawy i przeróbki“ przewyżkę o 3.048 zł. usprawiedliwiono rachunkami i konieczną potrzebą.

Do zamknięcia rachunków za rok 1876 następujących funduszków uposażonych ze skarbu krajowego: Funduszu podrzutek w Lwowie, oddziału położnic i podrzutek w szpitalu św. Łazarza

w Krakowie, oddziału obłąkanych w szpitalu św. Ducha w Krakowie, funduszu policyi krajowej, oraz do zamknięcia rachunków następujących funduszy budżetem objętych: Domestykalnego, kultury krajowej, stanowego sierocińskiego, funduszu Aleksandra hr. Stadnickiego, niema komisya budżetowa nie do nadmienienia lub do dodania do uwag, które uczyniła zdając sprawę z zamknięcia rachunków z tych funduszy za rok 1875, i uznaje uzasadnionemi niewielkie różnice wydatków rzeczywistych od oznaczonych w budżecie co do tych funduszy, dla których budżet na rok 1876 był uchwalony.

Co się tyczy oddziału chorych w szpitalu św. Łazarza w Krakowie wykazać należy, że wydatki oznaczone w budżecie na 59.241 zł. wynosiły rzeczywiście 83.080 zł. przeto więcej o 23.839 zł. a to z dwóch powodów: po 1sze, ponieważ w rubryce „Koszta gospodarze“ wydatek oznaczono w budżecie 32.546 zł. a wydano istotnie 41.191 zł. przeto więcej o 8.645 zł. z powodu, iż rzeczywista liczba dni leczenia wzrosła z 61.228 w r. 1876 na 67.240, była większa od preliminowanej, albowiem po wejściu w życie nowej ustawy wkładającej na fundusz krajowy obowiązek pokrywania w całości kosztów leczenia ubogich chorych, wzrósł napływ chorych do wszystkich szpitali; po 2gie wydatek rzeczywisty był większy od preliminowanego z powodu, iż nadwyżkę dochodów nad wydatki przelewanej jak zwykle do funduszu krajowego. oznaczono w budżecie na 6.137 zł. a rzeczywiście przelano do funduszu krajowego nadwyżkę dochodów w sumie 18.266 zł.—przeto więcej o 12.129 zł. niż preliminowano; albowiem szpital ten nie tylko pokrył wszystkie wydatki nawet powiększone, dochodami własnymi, ale nadto taką wykazał ich nadwyżkę. Powody większych dochodów rzeczywistych niż preliminowano były następujące: a) procenta od kapitałów przyniosły większy dochód o 2.853 zł. niż preliminowano, ponieważ przy układaniu budżetu sądzono, że w ciągu r. 1876 większy kapitał będzie zużyty na budowę nowego szpitala; b) ponieważ dochód z dóbr będących własnością szpitala przyniósł więcej o 1.795 zł. niż preliminowano; c) ponieważ koszta leczenia od stron samopłacących i koszta zwrócone przez fundusz krajowy preliminowano w sumie 34.000 zł. a przyniosły 53.120 zł.

W szpitalu św. Ducha w Krakowie w oddziale syfilitycznych wydatki oznaczono w budżecie 26.373 zł. a rzeczywiście wynosiły 32.919 zł., więcej o 6.545 zł. Szpital ten miał większe wydatki z dwóch powodów: po 1sze, że czynsz z lokalu podniesiono z 2000 zł. na 4000 zł.: powtórne i głównie, iż nadwyżkę dochodów, którą przelał do funduszu krajowego, preliminowano na 404 zł., a rzeczywiście zwrócił funduszowi krajowemu 8.225 zł. Istotny wydatek na leczenie i utrzymanie chorych był mniejszy od preliminowanego, gdyż liczba dni leczenia zmniejszyła się z 29.449 na 23.845.

Zamknięcie rachunków funduszu szkolnego krajowego okazuje, że wydatki oznaczone w budżecie na 427.593 zł. wynosiły rzeczywiście tylko 278.650 zł., mniej o 148.944 zł., a to głównie z powodu, iż w rubryce 1szej „Zasiłki dla funduszy szkolnych okręgowych“ preliminowano 278.000 zł. a wydano tylko 151.190 zł., przeto mniej o 126.810 zł., ponieważ organizacya szkół nie mogła być w zamierzonej liczbie dokonana dla braku ukwalifikowanych nauczycieli. W następstwie tych mniejszych wydatków rzeczywistych, niedobór w funduszu szkolnym, oznaczony w budżecie na 344.369 zł., wynosił tylko 186.194 zł. 92 ct. i taką sumę dano jako uposażenie z funduszu kraj. zamiast preliminowanej sumy 344.369 zł., przeto mniej o 158.174 zł. Lecz ponieważ wypłacił także fundusz kraj. w 1876 r. funduszowi szkol. 6.103 zł. 65 ct. jako spłatę należnych odsetek (w rachunkach funduszu szkolnego zamieszczono tę kwotę w dziale dochodów tego funduszu w rubryce odsetek, jednak bez wyszczególnienia źródła), przeto wypłacił fundusz krajowy funduszowi szkolnemu w 1876 r. tytułem zasiłku i tytułem spłaty należności razem 192.298 zł. 57 ct. jako wykazaliśmy zdając sprawę z zamknięcia rachunków funduszu krajowego za tenże rok.

Zamknięcie rachunków za rok 1876 funduszu budowy zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie wykazało ogół wydatków rzeczywistych w sumie 145.089 zł. Gdy zaś dochody rzeczywiste wynosiły 143.534 zł., a wraz z pozostałością z rachunków z 1875 r. w kwocie 31.277 zł. wynosił ogół dochodów 174.811 zł., przeto pozostałość z rachunków po ich zamknięciu z końcem 1876 r. była 29.722 zł. W przedstawionem przez Wydział zamknięciu rachunków tego funduszu, przez pomyłkę, wytkniętą już przez nas w sprawozdaniu o zamknięciu rachunków za rok 1875, dodano do dochodów zamiast całej pozostałości z rachunków 31.277 zł., tylko resztę kasową 29.277 zł. i znów po zamknięciu rachunków za r. 1876 nie wykazano całej pozostałości z rachunków, ale tylko resztę kasową w kwocie 27.722 zł., należność zaś 2.000 zł. do pozostałości z rachunków należącą, wykazano w stanie majątku.

Wydatków rzeczywistych nie możemy jeszcze porównać z preliminarzami, nie dla tego, jak to twierdzi oddział rachunkowy, iż budżet dla tego funduszu nie został uchwalony, lecz z powodu, który już przytoczyliśmy zdając sprawę z zamknięcia rachunków za r. 1875.

Fundusz pożyczki krajowej z 1873 r. Wydatki rzeczywiste tego funduszu w 1876 r. wynosiły ogółem 195.366 zł. 41 ct. dochody w ciągu roku 1876 180.733 zł. 69 ct. a dodawszy do tego pozostałość z rachunków z roku poprzedniego przy ich zamknięciu z końcem roku 1875 wykazaną w sumie 108.386 zł. 27 ct., ogół dochodów przeznaczony na pokrycie wydatków w 1876 r. wynosił 289.119 zł. 96 ct. Porównawszy ten ogół dochodów z ogółem wydatków, okazuje się pozostałość z rachunków przy ich zamknięciu z roku 1876 w sumie 93.753 zł. 55 ct.

Nadmienić tu musi komisya budżetowa, że w przedłożonym przez Wydział krajowy zamknięciu rachunków za rok 1876 tego funduszu pożyczkowego i kilku innych funduszy, nie trzymano się zasady słusznej a przyjętej stale w rachunkach funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu i innych funduszy, mianowicie zasady, aby pozostałość z rachunków roku poprzedniego zamieszczać (nietylko w rubrykach przenośnych przedstawiających obrót kasowy, jak to uczyniono), ale w rubryce dochodów za ten rok z którego składane są rachunki i dodawać ją do sumy dochodów bieżących za ów rok, albowiem pozostałość ta służy istotnie do pokrycia wydatków, jak to widzieliśmy w zamknięciach rachunków za oba lata 1875 i 1876. Następnie należy porównać taki ogół dochodów z ogółem wydatków za ten rok i wykazać, albo jaka jest przewyżka rzeczywistych dochodów nad rzeczywiste wydatki, to jest pozostałość z rachunków owego roku, albo też jaki jest niedobór. Pominięto to także w przedłożonem zamknięciu rachunków funduszu pożyczkowego za 1876 r. Żądać przeto musi komisya budżetowa, aby na przyszłość w przedstawianych Sejmowi zamknięciach rachunków wszystkich funduszy, trzymano się ściśle powyżej wyrażonych zasad dotyczących się istoty rzeczy, a przyjętych w zamknięciach rachunków funduszu krajowego.

Zwrócić musi komisya budżetowa uwagę wysokiego Sejmu na ogólny stan funduszu pożyczki krajowej z 1873 r., których stan ogólny przy zamknięciu rachunków z końcem 1876 roku był następujący:

Stan czynny, a raczej ogół dochodów, które ma i mieć będzie ten fundusz pożyczkowy aż do zupełnego umorzenia pożyczki w 1913 r.

1.	Pozostałość z rachunków z końcem roku 1876 w gotówce 32.944 zł 33 ct., w asygnacyach na banki 60.000 zł., na rachunku bieżącym 809 zł. 22 ct., razem	93.753 zł. 55 ct.
2.	Obligacye niesprzedane własnością funduszu będące, w imiennej wartości, która przy ich losowaniu zmieni się w rzeczywistą	162.500 zł.
3.	Sumy pożyczone powiatom, które mają spłacić Wydziały powiatowe do 1884 r.	736.141 zł. 76 ct.

4.	Zaległe po koniec 1876 roku odsetki od sum pożyczonych powiatom	7.728 zł. 71 ct.
5.	Odsetki, które powiaty zapłacić mają przed zwróceniem kapitałów w oznaczonych terminach	116.853 zł.
6.	Przypuszczalny dochód z odsetek zwłoki za nieuiszczenie procentu w terminach	1.000 zł.
7.	Suma wzięta w 1875 i 1876 r. z funduszu pożyczkowego na mocy uchwały sejmowej z 15 października 1874 r. na pokrycie wydatków budowy zakładu krajowego dla obłąkanych w Kulparkowie, jeśli wysoki Sejm uchwali jej zwrot fundusowi pożyczkowemu według wniosku komisji budżetowej	221.294 zł.
8.	Należne funduszowi pożyczkowemu odsetki od tej sumy 221.294 zł. licząc po 6%, a mianowicie: od 100.000 zł. podniesionych 7 grudnia 1875 r. więc za czas od dnia tego do 31 stycznia 1876 r. 6460 zł. 60 ct.; od 36.000 zł. wziętych 8 marca 1876 r. za czas do 31 grudnia 1876 r. 1758 zł.; od 85.000 zł. wziętych 4 sierpnia 1876 r. za czas do 31 grudnia 1876 r. 2089 zł. 68 ct. — razem	10.248 zł. 28 ct.
9.	Dochód z oprocentowania wszystkich kapitałów powyżej wymienionych po 6% otrzymałby fundusz licząc od 1go stycznia 1877 r. do 31 grudnia 1895 r.	611.092 zł.
10.	Przybliżenie obrachowane odsetki możebne jeszcze z oprocentowania nadrastających procentów i zysk otrzymany przez niepłacenie kuponów od obligacji własnością funduszu pożyczkowego będących	190.000 zł.

Ogółem więc czynny stan funduszu a raczej dochód aż do czasu zupełnego umorzenia pożyczki w 1913 roku 2,150.611 zł. 30 ct.

Stan bierny a raczej ogół wydatków wszystkich aż do zupełnego umorzenia pożyczki w 1913 r.

a)	Splata obligacji losowanych od 1877 r. do 1913, to jest od czasu umorzenia całej pożyczki, obrachowana ściśle wedle planu umorzenia pożyczki	1,567.800 zł.
b)	Zaplata kuponów od 1877 r. aż do czasu umorzenia całej pożyczki, ściśle wedle planu obrachowana	2,353.996 zł.
c)	Stemple i podatek dochodowy	210.000 zł.
d)	Różne wydatki (jako to wynagrodzenie bankom za wypłatę kuponów i t. d.) w przybliżeniu	20.000 zł.

Ogólny bierny stan funduszu, to jest ogół wydatków aż do czasu umorzenia całej pożyczki 4,151.780 zł.

Porównawszy z tem ogółem stanu biernego ogół stanu czynnego, okazuje się przewyżka stanu biernego czyli niedobór w okresie do 1913 r. w sumie 2.001.178 zł. 70 ct.

Dla pokrywania tego w powyższej sumie wykazanego ogólnego niedoboru, który jednak stopniowo i częściowo tylko ukazywać się będzie od roku 1895, potrzeba będzie znaczną sumę corocznie płacić z funduszu krajowego.

Komisya budżetowa zważywszy na powyżej przedstawiony ogólny stan funduszu pożyczki krajowej z 1873 roku;

zważywszy dalej, że na mocy uchwały sejmowej z 15 października 1874 r. użyto w 1875 i 1876 r. aktywów funduszu pożyczkowego z 1873 r. w sumie 221.294 zł. dla pokrycia uchwalonych przez Sejm wydatków na budowę zakładu krajowego dla obłąkanych w Kulparkowie i dotychczas sumy tej nie zwrócił fundusz krajowy funduszowi pożyczkowemu, ani od niej nie opłaca procentów, gdyż powołana wyżej uchwała Sejmu nie orzekła, czy owa suma 221.294 zł. była wzięta z funduszu pożyczkowego jako pożyczka, czy też jako zasiłek bezwrotny ;

zważywszy wreszcie, że powyżej przedstawiony ogólny stan funduszu pożyczki z r. 1873 wymaga, aby zwrócić należne temu funduszowi kapitały i wraz z procentami, starannie je następnie fruktyfikować i zapewnić funduszowi pożyczkowemu wszelkie należne mu dochody na wypłatę kuponów, wykup i umarzanie obligacyj wylosowanych, gdyż w przeciwnym razie musiałyby skarb krajowy w późniejszych latach własnymi wyłącznie pieniędzmi opłacać odsetki i umarzać obligacje, (albowiem nawet pomimo proponowanego przez komisję zwrotu sumy wziętej z funduszu pożyczkowego i przy zabezpieczeniu temu funduszowi wszelkich dochodów, będzie skarb krajowy, spełniając ciężący na nim obowiązek, płacić corocznie po 1895 około 100.000 zł. na oprocentowanie i umorzenie pożyczki) ;

Z tych powodów komisya budżetowa wnosi, aby wysoki Sejm raczył powziąć następującą (IV) uchwałę :

(Uchwała IV.)

Po 1sze. Sumę 221.294 zł. wziętą w 1875 i 1876, na mocy uchwały sejmowej z 15go października 1874 roku z aktywów funduszu pożyczki krajowej z 1873 dla pokrycia wydatków na budowę zakładu kraj. dla obłąkanych w Kulparkowie, zwiększoną skapitalizowanym procentem od niej, licząc po 6 pr. od dnia podniesienia tej sumy, aż do 1 stycznia 1879 roku, wynoszącym 36.803 zł. 56 ct., przeto razem 258.097 zł. 56 ct. polecam zapisać jako należność przypadającą funduszowi pożyczkowemu z funduszu krajowego w ścisłym znaczeniu.

Po 2gie. W budżetach następnych od budżetu na r. 1879 począwszy należy wstawiać w dział wydatków z funduszu krajowego procent od powyżej wymienionej sumy należnej funduszowi pożyczkowemu z funduszu krajowego i procent ten corocznie do funduszu pożyczkowego przelewać, aż do spłacenia należności funduszowi pożyczkowemu.

Po 3cie. Wzywa się Wydział krajowy, aby na przyszłej sesji sejmowej przedłożył Sejmowi projekt spłacenia przez fundusz krajowy funduszowi pożyczkowemu z 1873 r. wyżej wymienionej należności 258.097 zł. 56 ct., a spłacenia w sposób najdogodniejszy dla funduszu krajowego.

Komisyja budżetowa zdawszy wysokiej Izbie sprawę w powyższy sposób z zamknięcia rachunków za rok 1876 funduszu krajowego, oraz funduszy uposażonych z skarbu krajowego lub budżetem objętych, wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

(Uchwała V.)

„Udziela się Wydziałowi krajowemu absolutoryum z rachunków za rok 1876 funduszu krajowego, funduszy uposażonych z skarbu krajowego lub budżetem objętych.

We Lwowie dnia 6. października 1878.

przewodniczący
H. Wodzicki.

sprawozdawca
Leon Chrzanowski.